

Nationaal Park Drentsche Aa

1. Gegevens gebied/indiener

1.2. Naam indiener of indienende organisatie

Overlegorgaan Drentsche Aa

2. Contactpersoon indiener, tevens aanspreekpunt (penvoerder) voor deze inzending

3. Mede-indiener

3.1. Zijn er anderen dan contactpersoon die deze aanvraag mede indienen?

Nee

3.1.1. Vul hier de organisaties en contactpersonen in.

4. Kerngegevens inzending

4.1. Criterium 1: De inzending heeft betrekking op een samenhangend gebied waarbinnen natuurgebieden van (inter)nationale waarde zijn gelegen. Beschrijf welke activiteiten u onderneemt om te voldoen aan dit criterium.

Het gebied kent een zeer gevarieerd landschap dat tegelijk een sterke eenheid vormt. Zowel de afzonderlijke onderdelen van het esdorpenlandschap – de essen met de bijbehorende esdorpen, de beekdalen en de heidevelden – als de samenhang tussen die onderdelen is hier uitzonderlijk goed bewaard. Binnen dit ‘ruimtelijk ensemble’ liggen meerdere belangrijke natuurkernen, waaronder liefst drie Natura2000-gebieden. De natuurkernen onderscheiden zich zowel nationaal als internationaal in kwaliteit, diversiteit, aanwezigheid van natuurlijke processen en schaalgrootte. Er is een scala aan ecosystemen te vinden met een grote soortenrijkdom. De beekdalgraslanden zijn vermaard om hun rijkdom aan bijzondere plantensoorten, met onder meer de laatste Nederlandse groeiplaatsen van stengelloze sleutelbloem en zwartblauwe rapunzel en uitbundige groeiplaatsen van de brede orchis. Ook bedreigde broedvogelsoorten als grauwe klauwier en watersnip vinden hier een toevluchtsoord. Het Drentsche Aa-gebied sluit aan op de schaal en kenmerkendheid van het landschapsecologische systeem ‘Drents Plateau’.

Het Drentsche Aa-gebied is een oeroud landschap, dat vorm heeft gekregen door een samenspel van natuurlijke krachten en gebruik door de mens. De ontstaansgeschiedenis begint duizenden jaren terug bij de ijstijden en specifiek de vorming van De Hondsrug. Aardkundige, archeologische en cultuurhistorische elementen zijn nog goed herkenbaar. Denk aan reliëfvormen, hunebedden, grafheuvels (tumuli), raatakkers, karrensporen en oude keienwegen. Dit maakt het Drentsche Aa-gebied uniek in Nederland. De natuurlijke, landschappelijke en culturele erfgoedwaarden zijn in hun verscheidenheid, talrijkheid en samenhang ook in internationaal opzicht uniek en worden ook als zodanig uitgedragen.

In het Beheer-, Inrichtings- en Ontwikkelingsplan Drentsche Aa 2.0 (2012 - 2020) zijn deze kwaliteiten benoemd en is aangegeven hoe ze worden behouden, verbeterd en verder ontwikkeld:

- Een duurzaam functionerend beek- en esdorpenlandschap: ecologisch houdbaar, economisch vitaal en sociaal aanvaardbaar.
- Verder ontwikkelen van het complete stroomgebied van bron tot benedenloop van 34.000 ha. Meer dan 14.000 ha (42% van de oppervlakte) is natuur.

Leesverderinhetbidbook

4.2. Criterium 2: De inzending gaat in op (de ontwikkeling van) de unieke (potentiële) belevingsmogelijkheden, die passen bij de draagkracht van het gebied. Beschrijf welke activiteiten u onderneemt om te voldoen aan dit criterium.

Inzet is de doorontwikkeling van unieke (potentiële) belevingsmogelijkheden passend bij de draagkracht van het Drentsche Aa-gebied.

Het Drentsche Aa-gebied heeft potentie om bezoekers uit binnen- en buitenland (met name Duitsland en België) aan te trekken en is in samenhang met het De Hondsrug UNESCO Global Geopark voldoende robuust en draagkrachtig om ook op lange termijn een synergie tussen ecologie, economie en beleving te kunnen behouden. In het Beheer-, Inrichtings- en Ontwikkelingsplan Drentsche Aa 2.0 (BIO-plan 2012 - 2020) is aangegeven hoe het gebied een uniek, aantrekkelijk en hoogwaardig kwalitatief recreatief aanbod qua belevingswaarde heeft c.q. ontwikkelt, dat aansluit op de nationale (en internationale) vraag. Het recreatief aanbod omvat reeds voorzieningen die goed bereikbaar en beschikbaar zijn. Het gebied is zeer goed toegankelijk vanaf de NS-stations Assen, Haren en Groningen en de (snel)wegen A28, N33 en N34.

Naast aantrekkelijke natuurlijke en landschappelijke belevingswaarden en erfgoed kent het Drentsche Aa-gebied ook andere bezoekwaardige bestemmingen (in of in de directe omgeving).

Via het concept 'Levend bezoekersnetwerk Drentsche Aa' zijn 90 (voornamelijk horeca- en recreatie)bedrijven aangesloten bij het Nationaal Park Drentsche Aa. Zij hebben alle een cursus gastheerschap gevolgd en ontvangen de bezoekers van het Drentsche Aa-gebied als Gastheren & Gastvrouwen Drentsche Aa. De jaarlijkse OpStap-krant van het Nationaal Park Drentsche Aa is hierbij een belangrijk en gewaardeerd communicatiemiddel. Wij blijven investeren in de kwaliteit van dit netwerk.

Door de inrichting van parkeerplaatsen – in een onnadrukkelijke, bij het landschap passende stijl – is en wordt een infrastructuur gerealiseerd waarmee aantrekkelijke bestemmingen goed bereikbaar zijn (zie onderstaande kaart). Tevens wordt hierdoor een zonering aangebracht, zodat bezoekersstromen goed geleid worden. Inzet van alle partijen is een goede balans tussen het beleven, benutten én beschermen van de natuur in het Drentsche Aa-gebied, zodat de kwaliteit van het gebied blijvend geborgd is. Het zoeken naar

Leesverderinhetbidbook

4.3. Criterium 3: Voor de inzending is draagvlak van, en de samenwerking tussen partijen geborgd, en er is zicht op haalbaarheid en uitvoering. Beschrijf welke activiteiten u onderneemt om te voldoen aan dit criterium.

Het Beheer-, Inrichtings- en Ontwikkelingsplan Drentsche Aa 2.0 (BIO-plan 2012 - 2020) is breed gedragen, de samenwerking tussen partijen is geborgd en er wordt volop gewerkt aan de ontwikkeling van de kwaliteit van het totale Drentsche Aa-gebied.

Het Beheer-, Inrichtings- en Ontwikkelingsplan Drentsche Aa 2.0 (BIO-plan 2012 – 2020) is door het Overlegorgaan Drentsche Aa opgesteld en in 2013 vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Drenthe als bevoegd gezag. Begin 2014 is het met instemming besproken in Provinciale Staten van Drenthe.

In het BIO-plan is een Meerjarenprogramma opgenomen dat met behulp van alle partners wordt uitgevoerd. Jaarlijks wordt hiervoor een uitvoeringsprogramma opgesteld, gericht op ontwikkeling en versterking van de kwaliteit van het Drentsche Aa-gebied.

Het Overlegorgaan Drentsche Aa functioneert al sinds de instelling door het toenmalige ministerie van LNV in 2002 naar tevredenheid van alle partners. Het Overlegorgaan is in 2007 tevens door GS Drenthe formeel ingesteld als Gebiedscommissie Drentsche Aa voor advisering over projecten vanuit het gebiedsgericht werken. Na de decentralisatie van het natuurbeleid in 2012 is dit door GS nogmaals herbevestigd. Hiermee is een bestendige samenwerking tussen partners in het gebied verzekerd.

Pilot Monitoring i.s.m. NP Weerribben-Wieden en Alterra

Een Nationaal Park levert een belangrijke bijdrage aan de regionale economie. Er is een duidelijke behoefte om die bijdrage (nog) scherper in beeld te brengen. Vanuit het principe 'meten=weten' is er daarom behoefte aan de ontwikkeling van een tool dat het profijt van een Nationaal Park op een eenvoudige, financieel haalbare en betrouwbare wijze in beeld brengt. Dat kan met behulp van Key Performance Indicators (KPI). Deze indicatoren zijn te benoemen als de 'AS BTW': Aantal bezoeken per jaar, Spreiding bezoekers over het gebied, Bestedingen, Tevredenheid en Wensen.

Leesverderinhetbidbook

4.4. Criterium 4: De inzending draagt bij aan de regionale sociaaleconomische ontwikkeling. Beschrijf welke activiteiten u onderneemt om te voldoen aan dit criterium.

De gekozen werkwijze in het Drentsche Aa-gebied draagt bij aan de regionale sociaaleconomische ontwikkeling.

Op basis van het Beheer-, Inrichtings- en Ontwikkelingsplan Drentsche Aa worden de eigenaren (en pachters en beheerders) van natuurterreinen, regionale bewoners, organisaties en ondernemers actief bij beheer en ontwikkeling van het gebied betrokken. Vanaf 2002 is hieraan gewerkt, met als resultaat dat men zich identificeert met het gebied en er trots op is! Het plan draagt zo bij aan de sociaaleconomische en sociaal-culturele ontwikkeling van de regio. De inzet is gericht op kwaliteitsverbeteringen en meer bestedingen per bezoeker.

De jubileumviering in 2015 van 50 jaar Gedachtenplan Drentsche Aa (1965-2015) heeft laten zien wat voor energie en betrokkenheid inmiddels in het Drentsche Aa-gebied aanwezig is. Twee aansprekende, blijvende resultaten waar verder invulling en uitwerking aan wordt gegeven, zijn :

- De Landschapsbiografie van de Drentsche Aa
- Het verslag van het Congres 'Het experiment van de Drentsche Aa'

Hiervoor wordt de Landschapsvisie Drentsche Aa uit 2004 geactualiseerd in combinatie met een Inrichtingsvisie beekdal Drentsche Aa voor de uitvoering van projecten. Zie voor het meerjarige investeringsprogramma paragraaf 5.

Er is steeds meer behoefte aan versterking van de samenhang tussen landbouw, natuur en beleving. Als Nationaal Park Drentsche Aa zien wij kansen voor nieuwe producten in de landbouw (bio-based), kringlooplandbouw en de ontwikkeling van ketens van streekproducten. Wij gaan verkennen hoe experimenten kunnen worden gestimuleerd. Het betrekken en inschakelen van boeren en bewoners bij het beheer van natuur en landschap is een uitdaging die wordt opgepakt. Verkend wordt of een coöperatieve vorm van samenwerking in het Drentsche Aa-gebied - waar in diverse (lokale) ketens (verticaal en horizontaal) wordt samengewerkt - haalbaar is.

De betrokkenheid bij het Drentsche Aa-gebied blijkt ook uit succes van het Gebiedsfonds Drentsche Aa dat in 2011 is opgericht. Het functioneert als een 'bijverdienmodel'.

Leesverderinhetbidbook

4.5. Criterium 5: De inzending voorziet in een adequate governance. Beschrijf welke activiteiten u onderneemt om te voldoen aan dit criterium.

Het Nationaal Park Drentsche Aa kent al vanaf 2002 een adequate governance.

De aanpak in het Drentsche Aa-gebied heeft een heldere en efficiënte overlegstructuur. Deze is in lijn met verdeling van rollen en verantwoordelijkheden van publieke en private partijen. Vanuit het Overlegorgaan wordt gewerkt aan realisatie van het Beheer-, Inrichtings- en Ontwikkelingsplan Drentsche Aa 2.0 (BIO-plan 2012 - 2020). De samenwerking met alle partijen in het Overlegorgaan heeft zich in de praktijk bewezen. In de periode 2002 - 2015 zijn maar liefst 210 projecten uitgevoerd met een totale investering in de kwaliteiten van het Drentsche Aa-gebied van bijna 36 miljoen euro (zie jaarverslag 2015). Belangrijke voorwaarde voor dit succes is tevens de lokale betrokkenheid van overige partijen en bewoners. Het Overlegorgaan Drentsche Aa ziet hierop toe en faciliteert het gebiedsproces en de uitvoering van het Meerjarenactieprogramma (hoofdstuk 13 van het BIO-plan).

Meerjarige investeringsagenda

Voor de komende periode wordt vanuit het Programma Natuurlijk Platteland Drenthe (2015 - 2027) gewerkt aan een investeringsprogramma van 70 miljoen euro, gericht op verdere versterking van de kwaliteiten van het Nationaal Park Drentsche Aa. De opgaven vanuit NNN, Natura2000, PAS en KRW worden integraal en planmatig opgepakt. De opgaven worden gecombineerd met andere plattelandsdoelstellingen (synergie): vrijetijdseconomie, grondgebonden landbouw en ruimtelijke ordening. Zie voor meer informatie de projectsheets Polder Lappenvoort, Drentsche Aa en Elperstroom in het Programma per gebied.

Via onderstaand structuur wordt de kwaliteit bewaakt en worden verdere ontwikkeling van de kenmerkende kwaliteiten gestimuleerd.

Leesverderinhetbidbook

4.6. Criterium 6: De inzending levert een substantiële bijdrage aan de te ontwikkelen merkstrategie voor de Nederlandse Nationale Parken. Beschrijf welke activiteiten u onderneemt om te voldoen aan dit criterium.

Het plan levert een bijdrage aan de te ontwikkelen merkstrategie voor Nationale Parken in Nederland.

De provincie Drenthe is al 25 jaar (vanaf de start van het Nationaal Park Dwingelderveld in 1991) actief in het uitdragen van het merk Nationaal Park. In aansluiting op het landelijke programma is met de Natuurvisie Drenthe 2040 'Gastvrije Natuur' de keus gemaakt voor de ontwikkeling van twee grote samenhangende 'iconische' eenheden in Drenthe: Drents-Friese Grensstreek en Drentsche Aa. Beide gebieden dragen bij aan het opbouwen en versterken van een merk van het Nationaal Park dat past binnen de landelijke merkpositionering.

De Hondsrug UNESCO Global Geopark

Het Nationaal Park Drentsche Aa is partner van De Hondsrug UNESCO Global Geopark. Als Nationaal Park vertellen we het verhaal van het Drentsche Aa-gebied mede namens hen. Van de allereerste ontstaansgeschiedenis tot het hedendaagse landschap met zijn natuurwaarden en mogelijkheden om het te beleven. Juist op de Hondsrug is hiervoor volop gelegenheid. Samen met het Geopark werken we een gezamenlijk marketingstrategie uit in afstemming met Marketing Drenthe. We willen dit vastleggen in een samenwerkingsovereenkomst. Ook wordt de link gelegd met Marketing Groningen en wordt via het Programma Nationale Parken de verbinding met de landelijke activiteiten van het Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen (NBTC) gelegd. In het bijgevoegde Masterplan De Hondsrug UNESCO Global Geopark is dit uitgewerkt.

Leesverderinhetbidbook

4.7. Beschrijf welke kosten met de hierboven genoemde activiteiten samenhangen en specificeer die.

Pilot Monitoring i.s.m. NP Weerribben-Wieden en Alterra

Een Nationaal Park levert een belangrijke bijdrage aan de regionale economie. Er is een duidelijke behoefte om die bijdrage (nog) scherper in beeld te brengen. Vanuit het principe 'meten=weten' is er daarom behoefte aan de ontwikkeling van een tool dat het profijt van een Nationaal Park op een eenvoudige, financieel haalbare en betrouwbare wijze in beeld brengt. Dat kan met behulp van Key Performance Indicators (KPI). Deze indicatoren zijn te benoemen als de 'AS BTW': Aantal bezoeken per jaar, Spreiding bezoekers over het gebied, Bestedingen, Tevredenheid en Wensen.

Het idee is om deze tool samen met Nationaal Park Weerribben-Wieden en met Alterra

verder te ontwikkelen. Uiteraard zijn de uitkomsten ook van belang voor het sturen van bezoekersstromen: zorgen voor de balans tussen beleven, benutten en beschermen.

Op deze wijze wordt een instrument ontwikkeld dat ook in ander gebieden kan worden ingezet. Op initiatief van beide Nationale Parken is hiervoor i.s.m. het ministerie van EZ op 16 juni 2016 een minisymposium monitoring Nationale Parken georganiseerd. Voor de uitvoering van dit onderzoek wordt financiering gevraagd vanuit het Programma Nationale Parken Nieuwe Stijl voor het inzetten van Alterra.

Voorgesteld is de volgende verdeling van de financiën: 25% NP Wieden-Weerribben, 25% NP Drentsche Aa en 50% ProgNP

5. Samenvatting

Geef een samenvatting van uw inzending.

Bidbook Nationaal Park Drentsche Aa - 'Stroomgebied van bron tot benedenloop'

Welkom in het Drentsche Aa landschap, neem de tijd het te ontdekken...

'Duizenden jaren cultuur in een waaier van meanderende beken'

Nergens in Nederland vind je een beek als de Drentsche Aa. Kronkelend haar weg zoekend door het landschap, zoals zij dat al eeuwen en eeuwen gedaan heeft. In dit uitzonderlijk gaaf gebleven landschap creëerden boeren gedurende duizenden jaren een grote rijkdom aan natuur.

Maatwerk voor de Drentsche Aa

Het Drentsche Aa gebied stond vanaf 1965 regelmatig op de lijst als potentieel Nationaal Park. Het gebied heeft echter binnen haar grenzen 21 dorpen en gehuchten (met 35.600 inwoners) en bestaat voor meer dan de helft uit landbouwgrond. Hierdoor was zo'n Nationaal Park in traditionele zin (voornamelijk natuurgebied) geen optie. Zo is in 2002 gekozen voor een bijzonder Nationaal Park, met een verbrede doelstelling: het 'Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa' met als doelstelling behoud (van de bijzondere kwaliteiten en eigen identiteit) door ontwikkeling. Vanaf 2007 is deze werkwijze 'uitgekapt' naar het totale stroomgebied en vervolgens in 2013 vastgelegd in het Beheer-, Inrichtings- en Ontwikkelingsplan Drentsche Aa 2.0 (BIO-plan 2012 - 2020), dat dan ook de basis is voor dit bidbook.

Het complete bidbook Nationaal Park Drentsche Aa is integraal als bijlage toegevoegd. In dit digitale formulier is - voor zover er ruimte was - per vraag de tekst uit het bidbook geplaatst. Voor de complete tekst en alle figuren, kaarten en plaatjes zie het complete bidbook.

6. Overige

6.1. Bent u bereid opgedane kennis en ervaring te delen en beschikbaar te stellen aan alle Nationale Parken en andere inzenders en deel te nemen aan een de te ontwikkelen Community of Practice ?

Ja

Licht eventueel toe.

Pilot Monitoring i.s.m. NP Weerribben-Wieden en Alterra

Uiteraard doen wij dit als Nationale Parken altijd al via het Samenwerkingsverband Nationale Parken (SNP).

6.2. Is over deze inzending contact geweest met betrokken provincie(s)?

Ja

Beschrijf het resultaat

Uitkomsten van het overleg met de provincie Drenthe.

Op 30 juni 2016 heeft overleg plaatsgevonden met de gedeputeerden Jumelet (Natuur, landbouw) en Brink (Vrijtijdseconomie) van de provincie Drenthe. De provincie ondersteunt twee bidbooks vanuit Drenthe. Voor de provincie is de huidige begrenzing van de Nationale Parken een gegeven. Een verbreding naar economische spin-off en een vergroting van het gebied dat voor recreatie en toerisme aantrekkelijk is, wordt toegejuicht en ondersteund vanuit het eigen provinciaal beleid en doelen. De gedeputeerden benadrukken dat de regie over de regionale ontwikkeling en de natuur bij de provincie blijft en dat de wijze waarop de Drentse Nationale Parken door het NBTC worden gepromoot, mede door de inbreng van en in afstemming met de provincie Drenthe gebeurt, waarbij de provincie graag samenwerkt met andere partners die hetzelfde doel nastreven. Verder verbindt de provincie Drenthe nadrukkelijk als voorwaarde aan het bidbook, dat de regie over het proces rondom het verder uitrollen van het Programma Nationale Parken (en de bijbehorende verkiezing) in de regio te allen tijde bij het Overlegorgaan Drentsche Aa blijft. Acties voortkomend uit het bidbook of de promotie van het gebied hebben dus de instemming van het Overlegorgaan.

Bijlagen

Upload eventuele bijlage(n) (maximaal 10)

- <http://www.nationaleparkenwereldklasse.nl/wp-content/uploads/ninja-forms/bidbooknationaalparkdrentscheaa-compressed.pdf>
- [http://www.nationaleparkenwereldklasse.nl/wp-content/uploads/ninja-forms/bio-plandrentscheaa2.0\(2012-2020\)-deel_1.pdf](http://www.nationaleparkenwereldklasse.nl/wp-content/uploads/ninja-forms/bio-plandrentscheaa2.0(2012-2020)-deel_1.pdf)
- http://www.nationaleparkenwereldklasse.nl/wp-content/uploads/ninja-forms/natuurlijk_platteland_-_programma_vastgesteld.pdf
- <http://www.nationaleparkenwereldklasse.nl/wp-content/uploads/ninja-forms/natuurlijkplatteland-programmapergebied2015-2021-lr.pdf>

7.1. Indien van toepassing: geef aan welke bijlage(n) u meestuurt en waar dat bij hoort (afbeeldingen, kaarten)

Bidbook Nationaal Park Drentsche Aa (compleet opgemaakte document, inclusief kaarten, figuren en plaatjes).

Bijlagen bij het bidbook:

1. Beheer-, Inrichtings- en Ontwikkelingsplan Drentsche Aa 2.0 (BIO-plan 2012 - 2020)
- Dit bestand is helaas te groot. Zie daarvoor de link in het bidbook:
<http://www.drentscheaa.nl/documents/documenten/bio-plan-drentsche-aa-2.0-2012-2020.pdf>. Het eerste deel is wel bijgevoegd.
2. Programma Natuurlijk Platteland Drenthe + Programma per gebied
3. Masterplan De Hondsrug UNESCO Global Geopark - Dit wordt voor 15/9 alsnog toegevoegd/nagezonden

7.2. Beschikt u over beeldmateriaal van uw gebied, wat eventueel gebruikt kan worden bij de publieksjurering?

Nee